

<https://doi.org/10.62837/2024.8.78>

**XATIRƏ MUSAYEVA
ZÜMRÜD MƏMMƏDOVA
RENA ZÜLFÜQAROVA**

Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitut, Polad Həşimov 18
khatiremusayeva@yahoo.com.

XARİCİ DİLİN TƏDRİSİNDƏ YENİ METODLARIN TƏTBİQİ YOLLARI

Xülasə

Doğma vətənimiz Azərbaycan öz müstəqilliyini əldə edikdən sonra uğurla həyata keçirilən təhsil islahatları, innovativ yeniləşmə və dünyanın qabaqcıl ölkələrinin təhsil məkanına inteqrasiya prosesi təhsilin bütün səviyyələrində məzmun islahatlarının genişləndirilməsi məsələsini müəllimlərin qarşısına qoymuşdur. Müasir təhsil sistemi inkişaf prosesini zəruri hesab edir və təlim prosesinin daha da təkmilləşdirilməsi yollarının araşdırılmasını tələb edir. “Təhsilin yeni məzmunla malik olması müasir pedaqogikada yeni yanaşmaları tətbiq edərək, təlimin müxtəlif metodlara əsaslanaraq tədris olunmasının tərəfdarıdır. Yeni pedaqoji yanaşmalar bütün fənlərin, eyni zamanda xarici dilin tədrisində öz əksini tapmışdır. Ali məktəblərdə ingilis dilinin tədrisinin səmərəli təşkil edilməsi və interaktiv üsuldan istifadə olunması xarici dil olaraq ingilis dilinin tələbələr tərəfindən daha mükəmməl öyrənilməsinə xidmət edir.” (1, 56-57)

Açar sözlər: təhsil səviyyə inkişaf öyrənmək mükəmməl müstəqillik

United Airlines Flight 988 is flying from Seattle, Washington, to Chicago, Illinois

TAKING OFF

A. Laura Enders: Jim Blake! What a surprise?

Jim Blake: I don't believe it. What are you doing here in Seattle?

L: Oh, I just spent a few days with my parents. Now I am on my way home to Chicago

Jim: Gee. It's been a long time.

L: It sure has. Say, I hear you started your own computer business.

Jim: How did you know?

L: My mom, she keeps track of all my old friends.

B. Monica Blake (coughs)

Jim: Oh, I am sorry, have you two met each other?

Laura: No, I don't believe we have.

Jim: Laura, this is my wife, Monica. Monica, I'd like you to meet Laura Enders. Laura and I went to high school together.

Monica: It is nice to meet you, Laura.

Laura: Nice to meet you, too.

(Over loudspeaker) United Airlines Flight 988 to Chicago is now boarding at Gate 9

Laura: Oh, it's my flight. I have to go.

Monica: We've got a plane to catch, too.

Laura: Where are you off to?

Monica: We are taking a week off and going to Hawaii.

Laura: Really? Have you been there before?

Monica: Yes, a few times.

Laura: Well, enjoy yourselves.

Monica: Thanks, we will.

Laura: Great seeing you, Jim. Nice to meet you, Monica.

Jim: Same here.

Monica & Jim: Bye.

C. Doug Lee: I see, you are reading the new Stephen King's novel.

Laura: I can't put it down. Have you read it?

Doug: As a matter of fact, I just finished it. The ending is great.

Laura: Don't tell me. I am almost done.

Doug: Are you from Chicago?

Laura: Well, originally I am from Seattle, but I live in Chicago now.

Doug: How do you like it?

Laura: Very much. Have you ever been to Chicago?

Doug: No, I have not. This is my first trip. I have a job interview there. By the way, my name is Doug Lee.

Laura: I am, Laura Enders.

D. Flight attendant: Here, let me help you get that down.

Laura Enders: Oh, thanks. That is very kind of you. Doug: I have enjoyed talking to you, Laura.

Laura: I've enjoyed talking to you, too, Doug. Good on luck on your interview/

Doug : Thanks. I really want this job

CHOOSE THE CORRECT ANSWER.

1. Jim and Laura

a) Have known each other a long time.

b) Haven't known each other a long time.

2. Doug and Laura

a) Have known each other a long time

b) Haven't known each other a long time

READ THE SENTENCES AND SAY "TRUE" OR "FALSE".

1. Laura lives in Seattle.

2. Jim and Laura are from the same hometown.

3. Laura and Monica have met each other before.

4. Doug has read the new Stephen King's novel.

5. Doug has a job in Chicago.

Act of Speech

Introducing People

What's your name?

Who are you?

My name is ...

I am ...

My friends call me ...

You can call me ...

Haven't we met (before)?

Yes, I think we have.

No, I don't think we have.

I think we've already met.

I don't think we've met (before).

This is ...

Meet ...

Stating your Opinion

It seems to me that ...

In my opinion, ...

I am of the opinion that .../ I take the view that ...

My personal view is that ...

In my experience ...

As far as I understand / can see, ...

As I see it, ... / From my point of view ...

As far as I know ... / From what I know ...

I might be wrong but ...

If I am not mistaken ...

I believe one can (safely) say ...

It is claimed that ...

I must admit that ...

I cannot deny that ...

I can imagine that ...

I think/believe/suppose ...

Personally, I think

Ali təhsil müəssisələrində xarici dil təliminin əsas məqsədi nitq, dil və kommunikativ bacarıq və vərdişlərin formalaşdırılması kimi müəyyənləşdirilir. Göstərilən məqsədə nail olmaq üçün isə aşağıdakı vəzifələrin həyata keçirilməsi zəruridir: - tələbələrdə zəruri linqvistik (fonetik, orfoqrafik, leksik və s.) biliklərə yiyələnməsi; - tələbələrdə dili öyrənilən ölkələrin mədəniyyət və ənənələri ilə tanış edilməsi, onlarda xarici dil və mədəniyyətlərarası mühitdə öz ölkəsini və onun

mədəniyyətini təmsil etmək bacarıqlarının formalaşdırılması; - nitq fəaliyyəti üzrə kommunikativ bacarıqların inkişaf etdirilməsi; - dil duyumunun, yaddaşın bütün növlərinin, məntiqi, tənqidi və yaradıcı təfəkkürün (müqayisə, ümumiləşdirmə, nəticə çıxarma və s.) formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi; **(3, 23) Xarici dil təliminin bir çox təhsil müəssisələrində qrammatika-tərcümə metodu həyata keçirilir.. Bu metoda əsaslanan təlim zamanı tələbələr mətnləri oxuyub tərcümə edir, yeni lüğəti öyrənməyə çalışır və əsasən də dilin qrammatikasını öyrənirlər. Məsələn aşağıdakı testlərə nəzər salaq:**

Choose the correct answer

Bu testdə sözlərinin mənimsənilməsi yoxlanır

1 A dormitory is a large room..... a number of beds... it

a) for, on b) of, at c) over, of d) with, in

2. There were some children... the table... Martin

a) on, except b) at, besides c) by, between d) -, besides

3. The bed.... The corner of the room belongs... Maggie

a) at, to, b) in, to c) on, for d) of, in

4. Our camp is situated the mountains

a) inside b) between c) among d) with

Bu testdə isə söz yaradıcılığı, suffikslərin köməyi ilə yeni sözlərin yaradılması öyrənilir. Use the correct form of the word in brackets to complete the sentence

Bu gün dil tədrisində geniş vüsət almış metod **İnteraktiv metod**dur.

İnkişaf etmiş ölkələrin təhsil təcrübəsi göstərir ki, bilikli mütəxəssis yetişdirmənin ən doğru yolu, şagirdlə tələbələr auditoriyada təlimin obyekt kimi yox, subyekt kimi qəbul edərək interaktiv təlim metodlarından istifadə etmək öz müsbət effektini göstərir. **İnteraktiv** metodlar biliklərin şagirdlərə hazır şəkildə verilməsini deyil, bu bilikləri daha çox onların özlərinin birlikdə axtarıb tapmalarına yardımını nəzərdə tutduğundan təlim prosesində müəllim təşkilədicisi, əlaqələndirici, istiqamətverici və məsləhətverici, şagirdlər isə təcrübəçi, tədqiqatçı və yaradıcı subyektlər kimi fəaliyyət göstərirlər. Artıq Avropa təhsilində əsas metod kimi interaktiv metod tətbiq edilir. Bu metodda mövzunun müzakirəsi zamanı müəllimlə şagird arasında müzakirə ilə yanaşı, şagirdlər arasında da müzakirə aparılır. Məsələn, müəllim hər hansı mövzu üzrə dərs tədris edir. Mühazirənin gedişi zamanı artıq tələbələr arasında da müzakirə başlanması bu interaktiv metodun göstəricisidir. İnteraktiv təlimin əsasında interaksionizm (“interaction”) nəzəriyyəsi durur. İnteraksionizm müasir Qərbi sosial psixologiyasında geniş yayılmış təlimlərdən biridir. İnteraksionizm şəxsiyyətlərarası münasibətlərin meydana gəlməsi, mahiyyəti və inkişafının izahını insanların bir-birinə qarşılıqlı təsirində görür. İnteraksionizmin əsasını Con Mid qoymuşdur. O, cəmiyyətin inkişafı ilə sosial fərdin (sosial “mən”) inkişafını vəhdətdə götürərək belə hesab edirdi ki, “Mən”in meydana gəlməsi tamamilə sosialdır. Onun əsas səciyyəsi isə özünümüşahidə

obyekti olmaq, özünürefleksiya və özünü nəzarət qabiliyyətidir. İnteraksionizm nəzəri-metodoloji cərəyan kimi XX əsrin ikinci yarısında daha da inkişaf etmişdir.

Резюме

**ХАТИРА МУСАЕВА
ЗУМРУД МАМЕДОВА**

« СПОСОБЫ ПРИМЕНЕНИЯ НОВЫХ МЕТОДИК В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ»

Ключевые слова обрзование уровень развитие совершенный независимый

Основными и самыми распространенными методами преподавания английского языка являются: грамматико-переводной метод; аудиолингвальный метод прямой метод; структурный подход; суггестопедия; Аудиолингвальная методика обучения английскому. Суть данной методики заключается в понимании иностранной речи на слух. Характерной особенностью при этом является метод аналогии, используемый при запоминании новых слов. Вы запоминаете основные языковые конструкции и часто используемую лексику. Что в свою очередь облегчает построение предложений и общение на повседневные темы.

Методика преподавания языка через чтение в оригинале (Ильи Франка)

Из названия уже становится понятно, что суть методики в чтении. Но это вам не просто почитать Джека Лондона в оригинале Книги, построенные по этой методике, включают в себя адаптированный текст, русскоязычный перевод, объяснение отдельных слов и транскрипции. **Коммуникативная методика** вытекает из главной проблемы всех изучающих иностранные языки: "Понимать - понимаю, а сказать не могу!" Эта методика основана на разговорной практике непосредственно изучаемого языка. Благодаря чему языковой барьер преодолевается с невероятной легкостью! основными принципами коммуникативного метода обучения являются: Овладение грамотной и беглой речью. И это стоит воспринимать как следствие постоянной практики, то, что будет развиваться интуитивно. Студент будет говорить на языке во время занятий, начиная с первого урока. И это касается не только студентов с высоким уровнем, но и тех, кто изучает язык с нуля! Использование современных и аутентичных пособий. Учебники проработаны настолько продуманно, что вы будете использовать этот практический материал в реальной жизни. (4, 78-79)

Resume

**KHATIRA MUSAYEVA
ZUMRUD MAMMADOVA
RENA ZULFUGAROVA**

“WAYS TO APPLY NEW METHODS IN FOREIGN LANGUAGE TRAINING”

Kew words education level to learn development perfect independence

English teaching methods are different approaches to teaching the English language. Some of the popular methods are Grammar Translation: a classical method that relies on translation and grammar rules. Direct Method: a modern method that focuses on speaking and thinking in English. Audio-lingualism: a method based on behaviorist theory that uses drills and repetition. Suggestopedia: a method that uses music, relaxation, and positive suggestion to enhance learning.

Silent Way: a method that minimizes teacher talk and encourages learner autonomy.

Grammar-cum-Translation Method

The name itself explains the functionality of the grammar-cum-translation method. This is one of the popular methods of teaching English in grammar orientation. However, it depends on a ton of interpretation. The technique is the conventional or 'old style' language learning method.

The Direct Method

The audio method is also known as the direct method, which involves thinking and speaking in English. Here the communication between the teacher and the student is strictly in English, and the student is barred from using their native language. This way, the student can get a stronghold on the accent and fluency, the frequency of grammatical errors in this would be less.

The Audio-Lingual Method

The audio-lingual method is also recognized as the Army Method. During the first world war, the American Armed forces started escalating oral courses known as the 'Military particular Training Program' (ASTP). Instructive organisations later received it as an audio-lingual method.

References İstifadə olunan ədəbiyyat

1. D. İsmayilova "Methods of teaching English", Baku, 2021
2. Hall, J. K. ve Verplaetse, L. S. Second and foreign language learning through classroom interaction. Mahwah, NJ: Erlbaum, 2000
3. Lantolf, J. (Ed.). Sociocultural theory and second language learning. Oxford, England: Oxford University Press.
4. Long, M. H. 2000
4. Дигтяр О.Ю. Современные образовательные технологии преподавания иностранных языков студентам неязыковых вузов в условиях реализации стандартов нового поколения и информатизации образования. Мир педагогики и психологии. Нижний Новгород: Научно-издательский центр «Открытое знание». 2019; № 1 (30)

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 10.08.2024

Çapa qəbul olunma tarixi: 30.08.2024

Rəyçi f.f.d. dosent M.P. Əhmədova

tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur